

Àrees d'intervenció en el trastorn de l'espectre autista

Psicòlogues equip diagnòstic CDIAP

De què parlarem?

- Definició de trastorn de l'espectre autista (TEA).
- En quines àrees del desenvolupament ens hem de fixar en els nostres infants amb TEA.
 - Àrees a observar. Dimensions del TEA.
 - Diferents nivells de funcionament per cada dimensió.
 - Estratègies per treballar des de casa.
- Recursos.

Definició del trastorn de l'espectre autista (TEA)

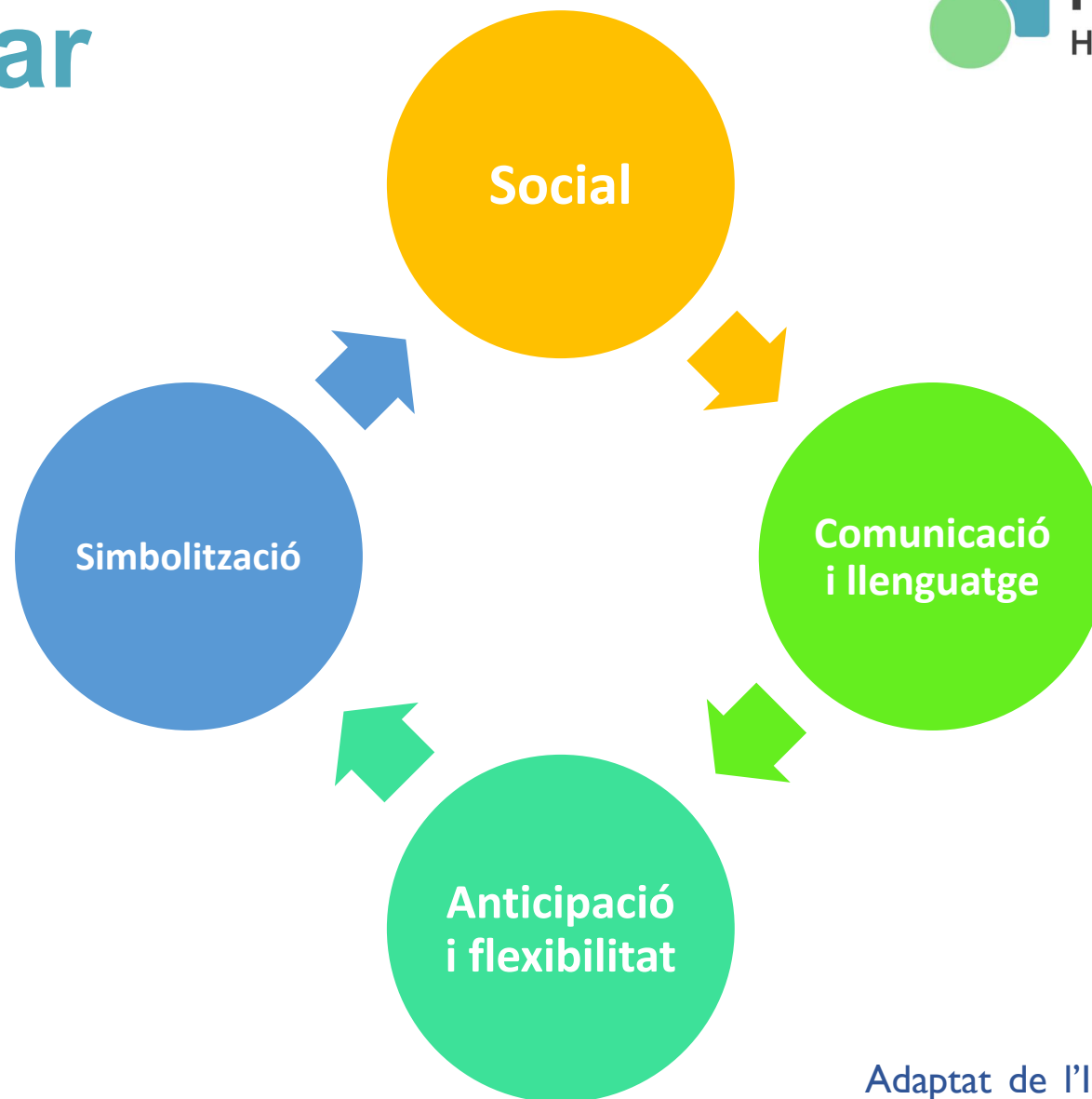
Trastorn de l'espectre autista (TEA)

- Trastorn del **desenvolupament neurològic** present des de la **infància**, però que pot no ser detectat fins més tard degut a demandes socials mínimes i al recolzament en els primers anys dels pares o cuidadors.
- Es caracteritza per dificultats en:
 - **Comunicació i interacció social.**
 - **Comportaments estereotipats i interessos restringits.**
- La intensitat de les conductes observades **varia** molt entre persones, pot variar en funció del context en que estigui la persona i fluctuar en el temps.
- Tot i que els símptomes poden durar tota la vida, els tractaments i serveis ajuden **millorar els símptomes i la capacitat de funcionar** dels infants amb TEA.

**En quines àrees del
desenvolupament ens hem de
fixar en els nostres infants amb
TEA**

Àrees a observar

Tenint en compte la gran variabilitat de les conductes que presenten els infants amb TEA, és important conèixer la **individualitat** de cada infant dins de cada dimensió per poder **ajustar i optimitzar** la nostra actuació.

Adaptat de l'Inventari de l'espectre autista IDEA (A. Rivière, 1997).

Social

Comunicació
i llenguatge

Anticipació i
flexibilitat

Simbolització

- En les següents diapositives veurem quins són els **diferents nivells de funcionament** per a cada àrea del desenvolupament del TEA. Els símptomes estan ordenats de major a menor afectació (sent el nivell 1 el de més afectació i el 4 el de menys afectació).
- Cada infant té un nivell de funcionament diferent en funció de l'àrea que estiguem observant. Saber en quin nivell està el nostre infant en el **moment actual** ens ajuda a oferir les **ajudes que necessita de forma més dirigida i ens orienta cap a on hem d'anar** (quin és el següent nivell que l'ajudarem a assolir).

Més afectació

Menys afectació

* Aquests nivells de funcionament són diferents als nivells de severitat descrits al DSM-5.

Social

Relació social

Aprendre a relacionar-se i desenvolupar **habilitats socials** (saber buscar ajuda, interès pels altres, iniciar-mantenir i acabar interaccions).

Capacitats de referència conjunta

Capacitat per **compartir amb l'altre** allò que ens interessa, accions o preocupacions per altres persones.

Capacitats intersubjectives i mentalistes

Conegudes com a **teoria de la ment**, consisteixen a reconèixer els estats mentals d'un mateix i a atribuir-los als altres. Permet donar significat als gestos i a les conductes que percebem en altres persones i predir també conductes futures.

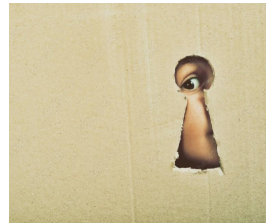
Més afectació

Menys afectació

Aïllament complet. No vincle amb persones específiques. De vegades indiferenciació amb persones o coses.

Impressió d'incapacitat de relació, però vincle amb alguns adults. Ignora als iguals.

Relacions induïdes (més per resposta que per iniciativa pròpia), infreqüents i unilaterals amb iguals. Apropaments quan hi ha un material del seu interès

Alguna motivació en la relació amb iguals, però no es dona de manera adequada per la manca d'eines socials i la baixa comprensió de la situació social.

Social

Capacitats de referència conjunta

Més afectació

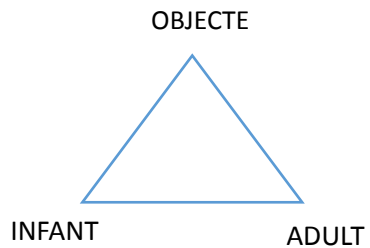
Menys afectació

Absència completa d'accions conjuntes o interès per les altres persones i les seves accions.

Accions conjuntes simples, sense mirades "significatives" de referència conjunta.

Ús de mirades de referència conjunta en situacions estructurades.

Pautes establertes d'atenció i acció conjunta, però no de preocupació conjunta.

Triangulació

Més afectació

Menys afectació

Absència de pautes d'expressió emocional correlativa (p.ex. Intersubjectivitat primària). Manca d'interès per les persones.

Respostes intersubjectives primàries, però cap indicatiu que es viu a l'altre com a "subjecte".

Indicis d'intersubjectivitat secundària, sense atribució explícita d'estats mentals. No es resolen tasques de teoria de la ment.

Consciència explícita que les altres persones tenen ment, que es manifesta en la solució de la tasca de teoria de la ment de primer ordre. En situacions reals, el mentalisme és simple i limitat.

Capacitats intersubjectives i mentalistes

Intersubjectivitat Primària

- Crear accions conjuntes simples (pessigolles, pilla-pilla).
- Acceptar intromissió de l'adult en el joc.
- Estructura contingent i recíproca nen-adult.

Intersubjectivitat Secundària:

- Usar la mirada per aconseguir el que vol com una **acció comunicativa**.
- Mirades de referència conjunta.
- Atendre a expressions facials, gestuals i mirades de l'adult (trencar cadenes / rutines de joc).

Què podem fer amb infants petits, que es troben en els primers estadis de la dimensió o que comencen la intervenció?

- Primer de tot, és important conèixer quins son els seus **interessos** i partir d'aquests.
- Utilitzar **jocs de causa efecte** (llums, sons, moviments) impliquen una acció de l'altre (adult) i faciliten el vincle amb els infants. L'infant ha de tenir en compte l'actuació de l'adult abans de gaudir de l'efecte.
- Cal fer-ho amb gràcia i donar temps, esperant la resposta i facilitar-la sense forçar.
- *Exemple: Bufem bombolles, l'infant gaudeix i esperem la seva resposta (mirada, somriure, senyalament), llavors tornem a bufar!*

Com treballar aquestes capacitats en infants més grans o que es troben en estadis més avançats de la dimensió social?

- Ajudar a **etiquetar i comprendre** expressions **emocionals**.
- Ajudar a pensar quina pot ser la **conducta més probable** de l'altre.
- Ajudar a pensar **com se senten els altres** en funció de la situació on es troben.
- Per treballar aquestes capacitats haurem de fer servir el **modelatge** (oferir a l'infant el model adequat per tal de que ho pugui repetir).

Comunicació
i llenguatge

**Funcions
Comunicatives**

Capacitat de **fer saber a una altra persona el que volem, explicar fets, descriure, narrar**. Comunicar-se és molt més que ser capaç de parlar. Es pot fer a través de diferents canals: verbal (com les paraules) i no verbal (mirades, gestos,...).

Llenguatge expressiu

Capacitat per **utilitzar paraules i gestos per transmetre un significat**. S'associa amb la identificació d'objectes (anomenar), la descripció d'esdeveniments i la realització d'accions, la creació de frases i l'ús d' una gramàtica correcta.

**Llenguatge
comprensiu**

Capacitat de l'infant per a **comprendre** el que diuen els altres. És el procés que implica rebre un missatge i entendre què és el que ens estan dient o indicant.

Més afectació

Menys afectació

Absència de comunicació (relació intencionada, intencional i significant), i de conductes instrumentals amb persones.

Conductes instrumentals amb persones per aconseguir canvis en el món físic (p.ex demanar), sense altres pautes de comunicació.

Conductes comunicatives per demanar, però no per compartir experiència o canviar el món mental.

Conductes comunicatives de declarar, comentar, etc., amb escasses "qualificacions subjectives de l'experiència" i declaracions sobre el món intern.

Què podem fer quan hi ha poc interès en la comunicació?

- Posar obstacles (caixes que no puguin obrir, l'adult disposi de les peces que necessita, etc.) en els jocs per fomentar situacions d'interacció social. Aquesta estratègia genera situacions on l'infant necessita ajuda i facilita la connexió amb l'altre i les demandes (petició de material, d'ajuda).

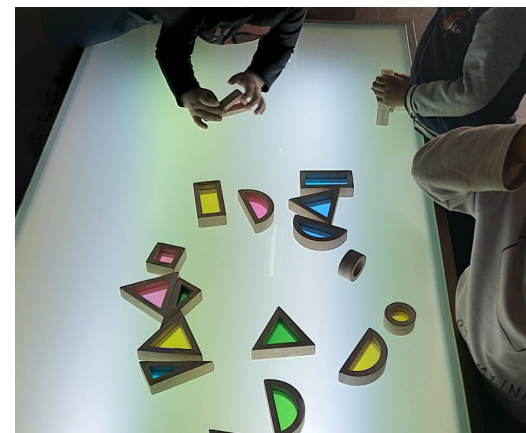
Què podem fer quan ja hi ha comunicació instrumental?

- Passar de la instrumentalització a les demandes amb gestos comunicatius (assenyalar, gest de 'dona'm,...).

Què podem fer per fomentar la comunicació declarativa?

- Potenciar la comunicació declarativa (compartint emocions i pensaments).
- Ajudar a parlar del món intern.

Més afectació

Menys afectació

Mutisme total o funcional. Hi pot haver verbalitzacions que no són pròpiament lingüístiques. Poden repetir coses sense sentit.

Llenguatge ecològic compostat per paraules aïllades. Copien el llenguatge adult a nivell de paraula.

Llenguatge amb frases. Hi ha oracions que no són ecològiques, però que no configuren discurs o conversa.

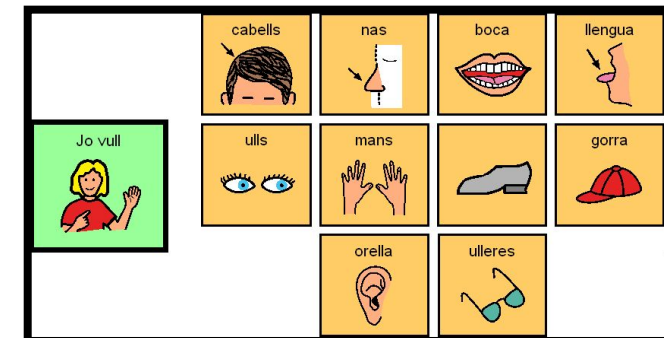

Llenguatge discursiu. Pot fer discurs, narrar, però amb errors pragmàtics i anomalies prosòdiques.

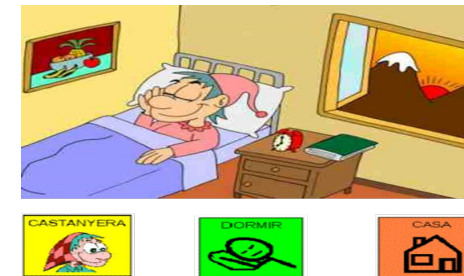
Com podem ajudar a afavorir l'ús del llenguatge expressiu?

- Donar significat a les produccions del nen (**sobreinterpretar**).
- Adquirir **gestos** per fer peticions.
- Desenvolupar **lèxic/vocabulari**. Anomenar el que envolta el nen.
- Afavorir el pas a l'ús d'**ecològies** de manera funcional.

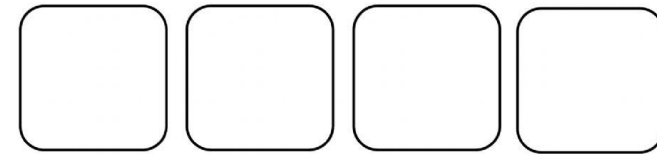
Com podem ajudar a ampliar l'ús del llenguatge expressiu?

- Promoure l'ús de frases. Cal que predominin les preguntes obertes. Què vols? A què vols jugar?. Cal evitar preguntes que es puguin respondre amb Sí/No.
- Saber donar resposta a: Què és això? On és? De qui és?
- Iniciar converses, explicar esdeveniments viscuts.

Com podem ajudar a ampliar l'ús del llenguatge expressiu?

- Descripció de làmines / contes.
- Aprendre a diferenciar les emissions pertinents de les que no ho són.

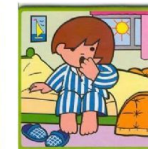

1º

2º

3º

4º

Més afectació

Menys afectació

"Sordera central".
Tendència a ignorar el llenguatge. No hi ha resposta a ordres, trucades o indicacions.

Associació d'enunciats verbals amb conductes pròpies, sense indicis que els enunciats s'assimilin a un codi.

Comprensió (literal i poc flexible) d'enunciats, amb alguna mena d'anàlisi estructurals. No es comprèn discurs.

Es comprèn discurs i conversa, però es diferencia amb gran dificultat el significat literal de l'intencional.

Què hem de treballar per a afavorir la comprensió?

- Comprendre la prohibició.
- Afavorir que respongui al nom quan el criden.
- Comprendre paraules (primer ens centrarem més en els noms, després en els verbs).
- Comprendre ordres senzilles.
- Comprendre oracions.
- Comprensió abstracte (treballant la literalitat).

Potenciar
SUPPORTS VISUALS

edu365.cat

El primer día de clases la maestra dijo:
"dibujen la cara de su mejor amigo"
Esto fue lo que pasó...

BADABUN NETWORK

**Anticipació
i flexibilitat**

Anticipació

Capacitat per **reconèixer i comprendre el que ha de succeir**. Permet a l'infant preparar-se mental i emocionalment, donant-li **seguretat**, ja que pot anticipar que passarà en el seu dia a dia.

Flexibilitat mental

Capacitat que ens **permet adaptar-nos als canvis** i a les situacions inesperades. Permet analitzar de forma conscient la situació, i adaptar la conducta a les noves condicions ambientals.

Sentit de l'activitat

Capacitat per **donar sentit a les pròpies conductes**. Els infants atorguen un propòsit, finalitat a allò que fan.

Anticipació
i flexibilitat

Anticipació

Més afectació

Menys afectació

Adherència inflexible a estímuls que es repeteixen de forma idèntica. Resistència intensa a canvis. Manca de conductes anticipatòries.

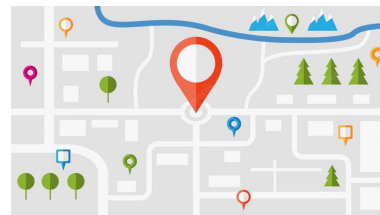
Conductes anticipatòries simples en rutines quotidianes. Oposició a canvis i empitjorament en situacions que impliquen canvis.

Incorpora estructures temporals àmplies. Dificultats davant de canvis no imprevistos.

Pot regular ambient. Prefereix ordre clar, ambient predictable.

Com podem treballar l'anticipació?

- Crear conductes anticipatòries senzilles dins una rutina de joc.

Com podem treballar l'anticipació?

- Comprensió d'una seqüència temporal planificada mitjançant suports visuals.
- Triar entre dues o més alternatives.
- Guiar en acceptar canvis/ tolerar imprevistos.

Més afectació

Menys afectació

Predominen estereotípies motores simples.

Predominen rituals simples. Resistència als canvis. Posar els cotxes en filera, ninos sobre el llit per colors abans d'anar a dormir.

Rituals complexes. Apego excessiu als objectes. Preguntes obsessives.

Continguts obsessius i limitats de pensament. Interessos poc funcionals i flexibles. Perfeccionisme rígid.

Què podem fer per treballar la flexibilitat?

- Ajudar a regular emocions i distreure l'atenció davant les estereotípies.
- Acceptar l'actuació de l'altre en el joc.
- Acceptar les propostes de l'altre en el seu joc.
- Acceptar petites variacions en el joc i en comportaments habituals.
- Afavorir conductes positives i funcionals.
- Ampliar interessos.
- Ajudar a aplicar diferents solucions a un problema.

Anticipació
i flexibilitat

Sentit de l'activitat

Més afectació

Menys afectació

Predomini massiu de conductes sense fita. Inaccessibilitat a consignes externes que dirigeixin l'activitat.

Només es realitzen activitats funcionals breus amb consignes externes. Quan no n'hi ha, es passa al nivell anterior.

Activitats autònomes de cycle llarg, que no es viuen com a parts de projectes coherents. Motivació externa.

Activitats complexes i llargues, amb fita coneguda. Costa predir i planificar l'ordre de realització.

Autismo Burgos

Com podem treballar l'anticipació?

- Realitzar activitats funcionals sota demanda externa.
- Desenvolupament seqüències d'activitats prèviament apreses (rutines d'anar wc, esmorzar).
- Autoinstruccions.
- Autoregular la pròpia conducta.

Simbolització

Ficció i imaginació

Capacitat de produir i simular nous objectes, sensacions i idees en la ment sense cap entrada immediata dels sentits. Important pel desenvolupament cognitiu i la creativitat.

Imitació

Capacitat de reproduir accions que ocorren al nostre voltant: gestos, patrons de la parla, o actituds d'una altra persona.

Suspensió

Capacitat per "suspendre" o interrompre una acció, per tal de convertir-la en un símbol o referent que permeti la comunicació. Capacitat per crear significants (signes).

Més afectació

Menys afectació

Absència completa de joc funcional o simbòlic i d'altres competències de ficció.

Jocs funcionals poc flexibles, poc espontanis i de continguts limitats. Poden jugar amb un pàrquing però no amb un altre.

Joc simbòlic, en general poc espontani i obsessiu. Dificultats importants per diferenciar ficció i realitat.

Capacitats complexes de ficció, que s'empren com a recursos d'aïllament. Ficcions poc flexibles

Com podem estimular la imaginació?

- Crear les primeres formes de joc funcional..
- Ser un company de joc.
- Joc simbòlic.
- Joc imaginari.
- Joc multiesquema

Com podem estimular la imaginació?

- Diversificar els temes de joc.
- Iniciar estructures argumentals.
- Distingir ficció de realitat.
- Comprendre històries i contes (idea principal, trama argumental i intencions dels personatges).

Més afectació

Menys afectació

Absència completa de conductes d'imitació.

Imitacions motores simples, evocades. No espontànies.

Imitació espontània esporàdica, poc versàtil i intersubjectiva. No s'adapten al company de joc. Cal molta guia i estructura.

Imitació establerta. Absència de models interns. No hi ha anclatge en imitar i després anar més enllà, incorporant la pròpia vivència, enriquir-lo.

Com podem estimular la imitació en les primeres etapes de la dimensió?

- Potenciar imitacions motores simples, gestos, sons vocàlics o labials (per desenvolupar imitació evocada i donar-li sentit comunicatiu).
- Fomentar que imiti les accions dels nens.
- Establir torns d'interacció i imitacions recíproques.
- Afavorir la imitació espontània.

Com podem estimular la imaginació en etapes avançades?

- Imitar als iguals en situacions socials.
- Fer teatre, representar rols.
- Buscar models personals.

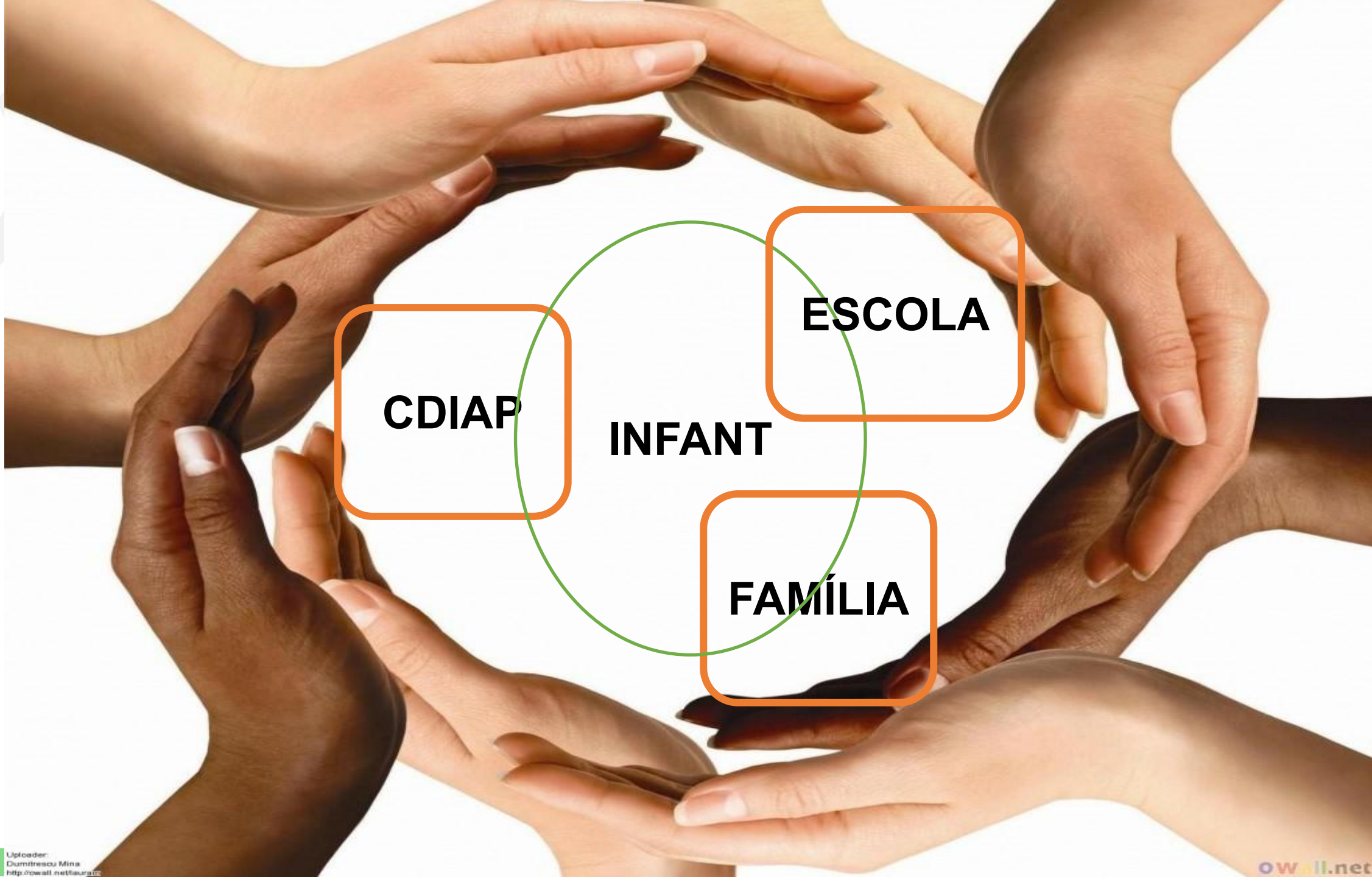

Recursos

Recursos, materials i enllaços d'interès

- CDIAP Parc Taulí: <https://www.tauli.cat/es/hospital/cdiap>
- Faros Sant Joan de Déu: <https://faros.hsjdbcn.org/es/etiquetas/trastornos-espectro-autista-tea>
- Autismo Burgos: <https://www.autismoburgos.es/autismo-burgos/documentacion2/>
- Autism Speaks (espanyol): <https://www.autismspeaks.org/que-es-el-autismo-espanol>
- Autism in Pink: <http://autisminpink.net>
- ARASAAC: <https://arasaac.org/>
- Guia de recursos per la intervenció psicoeducativa basades en IDEA: <http://planetavisual.catedu.es/>
- Recursos en TEA: <http://www.tea.cat/contingut/recursos>
- Edu365: <https://www.edu365.cat/>
- Funcación Orange: <https://www.fundacionorange.es/junto-al-autismo/soluciones-tecnologicas/>
- Asociación española de pediatría: <https://enfamilia.aeped.es/indice/autismo>
- Gencat educació – NESE derivades de trastorns de l'espectre autista:
<http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/diversitat-i-inclusio/atencio-educativa-als-alumnes/nese/nese-derivades-de-trastorns-de-le-spectre-de-lautisme/>

CDIAP

ESCOLA

INFANT

FAMÍLIA

**Si teniu algun dubte o consulta , podeu contactar amb els
vostres professionals de referència del CDIAP Parc Taulí.**

